

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ

SÁCH CHUYÊN KHẢO

ĐỊA DANH DU LỊCH VIỆT NAM - NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN

Ngành: QUẢN TRỊ DỊCH VỤ DU LỊCH VÀ LỮ HÀNH

PGS. TS. ĐÀO NGỌC CẢNH

Cần Thơ, tháng 8 năm 2024

Lưu hành nội bộ

BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NAM CẦN THƠ

SÁCH CHUYÊN KHẢO

ĐỊA DANH DU LỊCH VIỆT NAM - NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN

Ngành: QUẢN TRỊ DỊCH VỤ DU LỊCH VÀ LỮ HÀNH

PGS. TS. ĐÀO NGỌC CẢNH

Cần Thơ, tháng 8 năm 2024

Lưu hành nội bộ

LỜI NÓI ĐẦU

Địa danh học là khoa học liên ngành đang ngày càng được sự quan tâm nghiên cứu dưới nhiều khía cạnh khác nhau, từ ngôn ngữ đến địa lý, lịch sử, văn hóa và du lịch. Địa danh học là mảnh đất màu mỡ luôn hứa hẹn cho người nghiên cứu những phát hiện bất ngờ, thú vị. Nghiên cứu địa danh giúp chúng ta giải mã nhiều dấu ấn về sự hình thành và phát triển của một tộc người, một vùng đất, về sự giao lưu và tiếp biến văn hóa giữa các cộng đồng và nhiều thông tin gắn liền với địa danh đó.

Sách chuyên khảo “Địa danh du lịch Việt Nam – Những vấn đề lý luận và thực tiễn” được biên soạn nhằm phục vụ cho nghiên cứu và đào tạo ngành du lịch. Đối tượng sử dụng chủ yếu là sinh viên ngành Quản trị dịch vụ du lịch và lữ hành. Sách gồm 6 chương. Chương 1: Mở đầu về địa danh học; chương 2: Những vấn đề địa danh học cơ bản; chương 3: Phương thức và phương pháp đặt tên địa danh; chương 4: Sự kế thừa và biến đổi địa danh Việt Nam; chương 5: Phân loại và phân vùng địa danh Việt Nam; chương 6: Tìm hiểu địa danh du lịch Việt Nam.

Nghiên cứu địa danh còn là lĩnh vực mới mẻ nên việc biên soạn sách gặp không ít khó khăn. Vì vậy, sách không thể tránh khỏi những thiếu sót và hạn chế. Chúng tôi rất mong nhận được ý kiến nhận xét và góp ý của quý thầy cô, bạn bè đồng nghiệp và các em sinh viên để chúng tôi tiếp tục bổ sung, sửa chữa nhằm làm cho tài liệu này được hoàn thiện hơn.

TÁC GIẢ

MỤC LỤC

Chương 1: MỞ ĐẦU VỀ ĐỊA DANH HỌC.....	1
1.1 ĐỊA DANH VÀ ĐỊA DANH HỌC	1
1.1.1 Khái niệm “Địa danh”	1
1.1.2 Khái niệm “Địa danh học”	3
1.1.3. Phạm vi nghiên cứu Địa danh học	3
1.2. VỊ TRÍ VÀ QUAN HỆ GIỮA ĐỊA DANH HỌC VỚI CÁC NGÀNH KHOA HỌC KHÁC	5
1.2.1. Vị trí của địa danh học	5
1.2.2 Các ngành bộ phận trong địa danh học	6
1.2.3 Quan hệ giữa địa danh học với các ngành khoa học khác	7
1.3 KHÁI QUÁT SỰ HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN ĐỊA DANH HỌC	12
1.3.1 Địa danh học trên thế giới	12
1.4.2 Địa danh học ở Việt Nam.....	13
1.4. NGUYÊN TẮC VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU ĐỊA DANH	19
1.4.1. Nguyên tắc nghiên cứu địa danh.....	19
1.3.2. Các phương pháp nghiên cứu địa danh.....	20
Chương 2: NHỮNG VẤN ĐỀ ĐỊA DANH HỌC CƠ BẢN	26
2.1 CÁC NHÂN TỐ HÌNH THÀNH ĐỊA DANH	26
2.1.1. Con người.....	26
2.1.2. Ngôn ngữ.....	28
2.1.3. Địa lý	28
2.2 CÁC YẾU TỐ CẤU TRÚC ĐỊA DANH	29
2.2.1. Biểu vật	29
2.2.2 Biểu âm	30

2.2.3 Biểu nghĩa	30
2.2.4. Quan hệ giữa 3 yếu tố cấu trúc địa danh.....	31
2.3 DANH TỪ CHUNG VÀ DANH TỪ RIÊNG TRONG ĐỊA DANH.....	31
2.3.1 Khái niệm.....	31
2.3.1.1 Danh từ chung trong địa danh.....	32
2.3.2 Trật tự trong địa danh.....	33
2.3.3 Sự chuyển hóa giữa danh từ chung và danh từ riêng.....	34
Chương 3 : PHƯƠNG THỨC VÀ NGUYÊN TẮC ĐẶT TÊN TRONG ĐỊA DANH VIỆT NAM.....	38
3.1. PHƯƠNG THỨC TẠO THÀNH ĐỊA DANH.....	38
3.1.1 Phương thức dân gian	38
3.1.2 Phương thức hành chính	38
3.1.3 Phương thức hợp thức hóa	39
3.2. NGUYÊN TẮC ĐẶT TÊN ĐỊA DANH VIỆT NAM.....	40
3.2.1 Theo đặc điểm, tính chất	40
3.2.2 Theo hình dạng.....	41
3.2.3 Theo kích thước	42
3.2.4 Theo màu sắc.....	42
3.2.5 Theo mùi vị	43
3.2.6 Theo âm thanh.....	43
3.2.7 Theo vật liệu, kiến trúc	43
3.2.8 Theo địa vật.....	44
3.2.9 Theo thực vật.....	44
3.2.10 Theo động vật.....	44
3.2.11 Theo sản phẩm, nghề nghiệp.....	45
3.2.12 Theo thứ tự, số lượng	45
3.2.13 Theo phương hướng, vị trí	46

3.2.14 Theo tên tộc người, tên quốc gia.....	50
3.2.15 Theo tên dòng họ.....	50
3.2.17 Theo lịch sử, truyền thuyết.....	54
Chương 4: SỰ KẾ THỪA VÀ BIẾN ĐỔI ĐỊA DANH VIỆT NAM.....	59
4.1 SỰ KẾ THỪA CỦA ĐỊA DANH.....	59
4.1.1 Kế thừa do chuyển hóa đối tượng địa danh	59
4.1.2 Kế thừa do chuyển hóa ngôn ngữ của địa danh	60
4.1.3 Kế thừa dựa vào một phần địa danh đã có	61
4.2 SỰ BIẾN ĐỔI ĐỊA DANH.....	62
4.2.1 Biến đổi do ngôn ngữ.....	62
4.2.2 Sự biến đổi địa danh do hủy hèm.....	62
4.2.3 Biến đổi địa danh do nguyện vọng và ý chí con người.....	65
4.2.4 Biến đổi địa danh do di dân và giao lưu văn hóa	65
4.2.5 Biến đổi do thay đổi hành chính	66
4.3. TÍNH ĐA DẠNG CỦA ĐỊA DANH VIỆT NAM	67
4.3.1 Biểu hiện của tính đa dạng	67
4.3.2 Nguyên nhân tạo nên tính đa dạng của địa danh Việt Nam.....	69
Chương 5 : PHÂN LOẠI VÀ PHÂN VÙNG ĐỊA DANH VIỆT NAM	73
5.1 PHÂN LOẠI ĐỊA DANH.....	73
5.1.1. Phân loại theo đối tượng địa danh.....	73
5.1.2. Phân loại theo nguồn gốc ngôn ngữ địa danh	80
5.2. PHÂN VÙNG ĐỊA DANH.....	83
5.2.1. Khái niệm.....	83
5.2.2 Sơ đồ phân vùng địa danh Việt Nam	83
5.2.3 Khái quát các miền địa danh Việt Nam	88
Chương 6: TÌM HIỂU ĐỊA DANH DU LỊCH VIỆT NAM	91
6.1. ĐỊA DANH DU LỊCH GẮN VỚI SÔNG NGÒI	91

6.1.1	Đặc điểm địa danh sông ngòi.....	91
6.1.2.	Tìm hiểu một số địa danh sông ngòi.....	94
6.2.	ĐỊA DANH DU LỊCH GẮN VỚI ĐỒI NÚI.....	113
6.2.1	Đặc điểm địa danh đồi núi.....	113
6.2.2.	Tìm hiểu một số địa danh đồi núi.....	114
6.3.	ĐỊA DANH DU LỊCH GẮN VỚI CƯ TRÚ VÀ HÀNH CHÍNH.....	120
6.3.1	Đặc điểm địa danh cư trú và hành chính.....	120
6.3.2	Tìm hiểu một số địa danh cư trú và hành chính.....	124
	Phụ lục: ĐẶC TRƯNG ĐỊA DANH ĐỒNG BẰNG SÔNG CỬU LONG ...	149
	TÀI LIỆU THAM KHẢO	151

DANH MỤC BẢNG

Bảng 1. Bảng phân loại địa danh của Nguyễn Văn Âu (2011)	74
Bảng 2. Bảng phân loại địa danh có bổ sung, điều chỉnh	75
Bảng 3. Các vùng địa danh Việt Nam (theo Nguyễn Văn Âu)	85
Bảng 4. Bảng tổng hợp các vùng địa danh Việt Nam	86

DANH MỤC HÌNH

Hình 1. Sơ đồ vị trí của Địa danh học trong ngành Danh học	5
Hình 2. Sơ đồ các ngành bộ phận của Địa danh học	7
Hình 3. Sơ đồ tương tác giữa các nhân tố hình thành địa danh.....	26
Hình 4. Sơ đồ tương tác giữa các yếu tố cấu trúc của địa danh	29
Hình 5. Sơ đồ phương hướng trên trái đất.....	47
Hình 6. Mô hình phương hướng theo la bàn phong thủy	48
Hình 7. Sơ đồ phân loại địa danh theo nguồn gốc ngôn ngữ	81
Hình 8. Sơ đồ phân vùng địa danh Việt Nam.....	85
Hình 9. Sơ đồ phân vùng địa danh Việt Nam.....	88
Hình 10. Đại Nam nhất thống toàn đồ.....	102
Hình 11. Sơ đồ tổ chức hành chính nước ta hiện nay.....	123